

РОЗДІЛ ІХ. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.146

УЧАСТЬ ПОТЕРПІЛОГО, ЙОГО ПРЕДСТАВНИКА Й ЗАКОННОГО ПРЕДСТАВНИКА У ФОРМУВАННІ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ

Ковальчук С.О., к.ю.н., доцент

*Прикарпатський юридичний інститут Національного університету
«Одеська юридична академія», вул. Максимовича, 13, м. Івано-Франківськ, Україна
serkov_if@mail.ru*

Статтю присвячено дослідженню теоретико-правових і практичних основ участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів. З урахуванням норм кримінального процесуального закону визначено способи участі вказаних учасників кримінального провадження у формуванні речових доказів, вказано на невичерпність їх переліку. На основі результатів аналізу теоретичних положень і судової практики обґрунтовується доцільність надання потерпілому, його представнику й законному представнику права брати участь у формуванні речових доказів шляхом тимчасового доступу до речей і документів.
Ключові слова: речі, докази, речові докази, формування речових доказів, потерпілий, представник потерпілого, законний представник потерпілого, тимчасовий доступ до речей і документів.

УЧАСТИЕ ПОТЕРПЕВШЕГО, ЕГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ И ЗАКОННОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ В ФОРМИРОВАНИИ ВЕЩЕСТВЕННЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ

Ковальчук С.А.

*Прикарпатский юридический институт Национального университета
«Одесская юридическая академия», ул. Максимовича, 13, г. Ивано-Франковск, Украина
serkov_if@mail.ru*

Статья посвящена исследованию теоретико-правовых и практических основ участия потерпевшего, его представителя и законного представителя в формировании вещественных доказательств. С учетом норм уголовного процессуального закона определяются способы участия указанных участников уголовного производства в формировании вещественных доказательств, указывается на неисчерпаемость их перечня. На основе результатов анализа теоретических положений и судебной практики обосновывается целесообразность предоставления потерпевшему, его представителю и законному представителю права брать участие в формировании вещественных доказательств путем временного доступа к вещам и документам.
Ключевые слова: вещи, доказательства, вещественные доказательства, формирование вещественных доказательств, потерпевший, представитель потерпевшего, законный представитель потерпевшего, временный доступ к вещам и документам.

THE PARTICIPATION OF VICTIM, HIS REPRESENTATIVE AND LEGAL REPRESENTATIVE IN FORMATION OF MATERIAL PROOFS

Kovalchuk S.O.

*Subcarpathian law institute, National university «Odessa law academy»,
str. Maksymovych, 13., Ivano-Frankivsk, Ukraine
serkov_if@mail.ru*

The article is dedicated to the consideration of the theoretical, law and practical foundations of the participation of victim, his representative and legal representative in formation of material proofs.

According to the rules of criminal procedural law the methods of the participation of these participants of criminal proceedings in formation of material proofs determined. In particular, to the number of such

methods includes: 1) demanding and obtaining things from the state authorities, local authorities, enterprises, institutions and organizations, officials and individuals; 2) initiation of the investigation (search), covert investigation (search) and other procedural actions; 3) implementation of other actions, which are able to provide to the court of belonging and admissible proofs. Each of these methods analyses in terms of effectiveness of its application.

Specified to inexhaustible of a list of the methods of the participation of victim, his representative and legal representative in formation of material proofs, fixed by the rules of criminal procedural law. Possibility of obtaining by these participants of criminal proceedings of things, relevant to the criminal proceedings, by means of using any methods, which not prohibited by law, providing formation by their use of proofs, which have the properties of belonging and admissibility, justified.

Insufficiency of the methods of the participation of victim, his representative and legal representative in formation of material proofs, fixed in part 3 of article 93 of Criminal procedural code of Ukraine, indicated. Based on the results of the analysis of theoretical positions and judicial practice, necessity to provide the victim, his representative and legal representative of the right to take part in formation of material proofs by temporary access to objects and documents justified. According to the author, this measure of providing of criminal proceedings is the single effective method of the participation of victim, his representative and legal representative in formation of material proofs.

Key words: objects, proofs, material proofs, formation of material proofs, victim, victim's representative, victim's legal representative, temporary access to objects and documents.

Норми кримінального процесуального закону, визначаючи змагальність сторін і свободу в поданні ними суду своїх доказів та в доведенні перед судом їх переконливості як загальної засади кримінального провадження (п.15 ст.7 і ст.22 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)), закріплюють рівноправність сторін кримінального провадження щодо збирання й подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також щодо реалізації інших процесуальних прав, передбачених КПК України (ч.2 ст.22 КПК України). Водночас зміст процесуальної рівноправності сторін у частині збирання доказів зводиться нанівець нормами ч.2 і ч.3 ст.93 КПК України, які закріплюють способи їх збирання, коло яких є різним для кожної зі сторін кримінального провадження.

Відносячи у випадках, встановлених КПК України, потерпілого, його представника та законного представника до сторони обвинувачення (п.19 ч.1 ст.3 КПК України), норми кримінального процесуального закону в частині способів реалізації права збирати докази прирівнюють вказаних учасників кримінального провадження до сторони захисту (ч.3 ст.93 КПК України). При цьому рівність потерпілого та сторони захисту щодо способів збирання доказів також має декларативний характер, оскільки норми глави 15 КПК України, які закріплюють підстави та процесуальний порядок тимчасового доступу до речей і документів, передбачають можливість його отримання лише сторонами кримінального провадження.

Більше того, на відміну від сторони обвинувачення, потерпілий, його представник і законний представник не наділені повноваженнями як щодо проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, так і щодо застосування процесуального примусу, у зв'язку із чим більш коректно говорити не про збирання ними доказів, у тому числі й речових, а про участь вказаних учасників кримінального провадження в їх формуванні.

Дослідженню процесуального порядку формування речових доказів у юридичній літературі присвячена значна увага науковців. Зокрема, процесуальні проблеми їх отримання, дослідження, перевірки, оцінки й використання в кримінально-процесуальному доказуванні аналізують О.В. Астапенко, О.О. Волобуєва, М.М. Єгоров, О.В. Капліна, Л.В. Карабут, Л.М. Лобойко, Д.А. Лопаткін, А.О. Ляш, М.А. Погорецький, О.О. Рясков, С.М. Стахівський, О.Ю. Хахуцяк, Ю.В. Худякова, С.А. Шейфер, О.Г. Шило, М.Є. Шумило та інші вітчизняні й зарубіжні вчені. Водночас у більшості праць науковців вказані питання досліджуються лише стосовно процесуальної діяльності сторони обвинувачення, в окремих випадках ученими розглядаються повноваження сторони захисту щодо участі в кримінально-процесуальному доказуванні. При цьому самостійні дослідження закріплених нормами кримінального процесуального закону повноважень потерпілого, його представника й законного

представника щодо участі у формуванні речових доказів з урахуванням новел нового КПК України й сформованої на його основі судової практики не проводилися.

Викладене зумовлює необхідність постановки як мети статті дослідження теоретико-правових і практичних основ участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів.

У загальному розумінні способи участі потерпілого у формуванні доказів визначені ч.3 ст.93 КПК України, яка відносить до їх числа: 1) витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб речей, копій документів, відомостей; 2) отримання висновків експертів; 3) отримання висновків ревізій та актів перевірок; 4) ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій; 5) здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. З огляду на норми ч.5 ст.44, ч.4 ст.58 і ч.2 ст.59 КПК України аналогічним обсягом повноважень щодо формування доказів наділені представник і законний представник потерпілого, інтереси якого вони представляють.

Аналіз норми ч.3 ст.93 КПК України дозволяє стверджувати, що потерпілий, його представник і законний представник можуть брати участь у формуванні речових доказів різними шляхами.

1. Витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб речей. Закріплюючи цей спосіб участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів, законодавець передбачає можливість отримання ними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб будь-яких речей, які мають значення для кримінального провадження, за винятком речей, вилучених законом з обігу. Водночас у юридичній літературі витребування речей розглядається як спосіб формування доказів сторонами кримінального провадження, вказано на його декларативний характер стосовно їх формування потерпілим, його представником і законним представником. Так, автори підручника з кримінального процесу за редакцією В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної та О.Г. Шило відзначають, що практика виробила форми звернення з вимогою про надання речей, документів або відомостей: для слідчого та прокурора це може бути постанова, яка є обов'язковою для виконання (ч.5 ст.40 КПК України), звернення, доручення, клопотання, запит; для представників сторони захисту – заява або клопотання; для захисника – також й адвокатський запит (п.1 ч.1 ст.20, ст.24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [1, с. 198]. Автори науково-практичного коментаря до КПК України обґрунтовано наголошують, що «право потерпілого звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій має декларативний характер, адже на запит потерпілого йому зазначені органи не зобов'язані надавати документи, довідки чи речі» [2, с. 245]. Декларативний характер участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів шляхом витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб речей зумовлений відсутністю законодавчо закріпленого порядку звернення вказаних учасників кримінального провадження із запитом про надання речей і його виконання, а також відповідальності за невиконання такого запиту. Це пояснюється тим, що витребування потерпілим, його представником і законним представником від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб речей може виступати самостійним способом їх участі у формуванні речових доказів лише в разі виконання вимоги про надання речі, указаної в їх запиті.

2. *Ініціювання проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.* Відповідно до ч.3 ст.93 КПК України ініціювання потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст.220 КПК України. Водночас, як постає зі змісту ст.220 КПК України, встановлений нею порядок розгляду клопотань під час досудового розслідування є загальним для розгляду слідчим, прокурором не лише клопотань про проведення слідчих (розшукових) дій, а й клопотань про виконання будь-яких інших процесуальних дій. Відповідно до змісту норм ст.220, п.7 ч.1 ст.303, ст.306 і ст.307 КПК України ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій може виступати самостійним способом участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів лише за умови: 1) задоволення слідчим, прокурором клопотання вказаних учасників кримінального провадження про виконання процесуальних дій і проведення останніх; 2) задоволення слідчим суддею скарги потерпілого, його представника й законного представника на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій і виконання слідчим, прокурором відповідної процесуальної дії. Викладене дозволяє погодитися з позицією авторів науково-практичного коментаря до КПК України, які вказують, що ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій не можна розглядати як спосіб збирання доказів потерпілим, оскільки воно здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст.220 КПК України. Суб'єктом збирання доказів за клопотанням потерпілого буде слідчий, прокурор, які проведуть відповідну дію [2, с. 244-245]. Водночас з огляду на те, що предмети, які підлягають визнанню речовими доказами, можуть бути виявлені під час обшуку й огляду як слідчих (розшукових) дій і виїмки кореспонденції, на яку накладено арешт, контролю за вчиненням злочину й виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як негласних слідчих (розшукових) дій [3]. Цей спосіб участі потерпілого у формуванні доказів має доволі обмежене застосування в частині формування речових доказів.

3. *Здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів.* Закріплюючи наведений спосіб участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів, законодавець надає їм можливість отримати будь-які речі, які мають значення для кримінального провадження, за винятком речей, вилучених законом з обігу. При цьому норми кримінального процесуального закону цілком обґрунтовано не окреслюють коло таких дій, допускаючи можливість отримання вказаними учасниками кримінального провадження речей, які мають значення для кримінального провадження, за допомогою будь-яких незаборонених законом способів за умови формування шляхом застосування цих дій доказів, які володіють властивостями належності та допустимості.

Дискусійним на сьогодні в теорії кримінального процесу залишається питання щодо можливості участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні доказів, у тому числі й речових, шляхом тимчасового доступу до речей і документів. Так, одні вчені, аналізуючи процесуальний порядок тимчасового доступу до речей і документів, звертають увагу на його надання лише сторонам кримінального провадження та не розглядають можливість застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження за клопотанням потерпілого, його представника й законного представника [4, с. 230; 5, с. 140; 6, с. 228; 7, с. 185-186; 8, с. 59; 9, с. 145; 10, с. 514; 11, с. 80]. Поділяючи таку позицію, окремі вчені відзначають, що на відміну від сторони захисту, яка може звертатися до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів (ст.160 КПК України), потерпілий таким правом не наділений [2, с. 245]. Інші вчені вказують, що ініціаторами забезпечення тимчасового доступу до речей і документів є сторони кримінального провадження й одночасно

пропонують дозволити потерпілому звертатися до слідчого судді та суду з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів [12, с. 294].

Неоднозначно це питання вирішується й у судовій практиці. Так, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у п.5 Листа від 5 квітня 2013 р. № 223-558/0/4-13 вказує, що клопотання про застосування тимчасового доступу до речей і документів мають право подавати до слідчого судді сторони кримінального провадження [13]. Водночас у практиці нижчих судів припускається можливість надання тимчасового доступу до речей і документів потерпілому, його представнику й законному представнику. Наприклад, в Узагальненні практики розгляду слідчими суддями місцевих загальних судів Кіровоградської області клопотань про надання тимчасового доступу до речей і документів станом на 1 жовтня 2013 р. вказується, що з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів до слідчого судді вправі звернутися потерпілий та його представник як представники сторони обвинувачення [14]. Аналогічна позиція відстоюється й окремими судами, які постановляють ухвали про надання тимчасового доступу до речей і документів потерпілому та його представнику [15; 16].

Аналізуючи наведені в теорії кримінального процесу позиції та сформовану судову практику, потрібно відзначити, що порівняно з передбаченими ч.3 ст.93 КПК України способами участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів тимчасовий доступ до речей і документів є єдиним дієвим способом, за допомогою якого вказані учасники кримінального провадження можуть брати участь у їх формуванні. Це пояснюється тим, що під час тимчасового доступу до речей і документів потерпілий, його представник і законний представник отримують можливість не лише ознайомитися з речами, які перебувають у володінні певної особи, а й вилучити їх (здійснити їх виїмку) у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом (ч.1 ст.159 і ч.7 ст.163 КПК України). У зв'язку із цим надання потерпілому, його представнику й законному представнику права звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів сприятиме підвищенню ефективності їх участі у формуванні доказів, у тому числі й речових.

Викладене дозволяє погодитися з позицією С.В. Андрусенко та І.В. Гловюк, які з метою вдосконалення процедури застосування тимчасового доступу до речей і документів вважають за доцільне передбачити в ч.1 ст.160 КПК України, що потерпілий має право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів [12, с. 296]. За умови внесення відповідних змін до кримінального процесуального закону таким правом з урахуванням норм ч.5 ст.44, ч.4 ст.58 і ч.2 ст.59 КПК України користуватимуться представник і законний представник потерпілого, інтереси якого вони представляють.

Проведене в межах статті дослідження дозволяє стверджувати, що зі змісту норми ч.3 ст.93 КПК України постає можливість участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів шляхом: 1) витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб речей; 2) ініціювання проведення слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; 3) здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. Надаючи потерпілому, його представнику й законному представнику право брати участь у формуванні речових доказів за допомогою останнього з наведених способів, законодавець допускає можливість отримання вказаними учасниками кримінального провадження речей, які мають значення для кримінального провадження, за допомогою будь-яких незаборонених законом способів за умови формування шляхом їх застосування доказів, які володіють властивостями належності й допустимості. Водночас наведені в ч.3 ст.93 КПК України способи участі потерпілого, його представника й законного представника у формуванні речових доказів не можуть розглядатися як достатні, у зв'язку із чим вказаним учасникам кримінального

провадження доцільно надати право брати участь у їх формуванні шляхом тимчасового доступу до речей і документів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процес : підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін. ; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / відп. ред. С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х. : Одіссей, 2013. – 1104 с.
3. Ковальчук С.О. Способи збирання речових доказів стороною обвинувачення [Електронний ресурс] / С.О. Ковальчук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2 (10). – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kosdso.pdf>.
4. Гумін О.М. Тимчасовий доступ до речей і документів як один із заходів забезпечення кримінального провадження / О.М. Гумін // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 227-231.
5. Капліна О.С. Кримінальне процесуальне доказування та його суб'єкти : лекція / О.С. Капліна // Право України. – 2014. – № 10. – С. 136-147.
6. Капліна О.В. Збирання доказів сторонами кримінального провадження / О.В. Капліна // Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 27 листопада 2013 р.). – О. : Юридична література, 2013. – С. 223-229.
7. Климчук М.П. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження / М.П. Климчук // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 185-189.
8. Подковський О.А. Тимчасовий доступ до речей і документів за новим КПК. Проблеми і шляхи їх вирішення / О.А. Подковський // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 3(4). – С. 58-63.
9. Руденко М.М. Тимчасовий доступ до речей та документів : правове регулювання провадження за новим КПК України / М.М. Руденко // Історико-правовий часопис. – 2013. – № 1. – С. 143-148.
10. Сліпченко В.І. Тимчасовий доступ до речей і документів : процесуальний порядок отримання / В.І. Сліпченко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 507-514.
11. Шило О.Г. Речові докази як процесуальне джерело доказів / О.Г. Шило // Вісник прокуратури. – 2013. – № 6. – С. 76-83.
12. Гловюк І.В. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження, спрямований на збирання та перевірку доказів / І.В. Гловюк, С.В. Андрусенко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 293-297.
13. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 р. № 223-558/0/4-13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13>.
14. Узагальнення практики розгляду слідчими суддями місцевих загальних судів Кіровоградської області клопотань про надання тимчасового доступу до речей і

документів станом на 1 жовтня 2013 р., підготовлене робочою групою з питань вивчення, аналізу та узагальнення практики застосування КПК України Судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду Кіровоградської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kra.court.gov.ua/sud1190/150/1564>.

15. Ухвала Червонозаводського районного суду м. Харкова від 17 січня 2014 р. у справі № 646/12237/13-к (кримінальне провадження № 1-кп/646/121/2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-646-12237-13-k-blaga-i-s-17-01-2014-porushennya-pravil-bezpeki-dorozhnogo-ruhu-abo-ekspl-s>.
16. Ухвала Чугуївського міського суду Харківської області від 17 березня 2014 р. у справі № 636/902/14-к (кримінальне провадження № 1-кк/636/51/14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-636-902-14-k-gumennij-z-i-17-03-2014-ne-viznachenno-s>.

REFERENCES

1. *Kriminal'niy proces : pidruchnik* [Criminal procedure : textbook] / Yu.M. Grosheviy, V.Ya. Tacyi, A.R. Tumanyanc end other ; [after a release V.Ya. Tacyi, Yu.M. Grosheviy, O.V. Kaplinoy, O.G. Shilo]. – Khar'kiv : Pravo, 2013. – 824 p.
2. *Kriminal'niy procesual'niy kodeks Ukraini : naukovo-praktichniy komentar* [Criminal code of practice of Ukraine : scientific-practical comment] / managing editors : S.V Kivalov, S.M. Mischenko, V.Yu. Zakharchenko. – Khar'kiv : Odyssey, 2013. – 1104 p.
3. Kovalchuk S.O. “Methods for collecting physical evidence by the prosecution” [Electronic resource] / С.О. Koval'chuk // *Chasopis Nacional'nogo universitetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya «Pravo»*. – 2014. – № 2 (10). – Access mode : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kosdso.pdf>
4. Humin O.M. “Temporary access to the items and documents as one of the measures to ensure the criminal proceedings” / O.M. Humin // *Yuridichniy chasopis Nacional'noy akademii vnutrishnikh sprav*. – 2013. – № 1. – P. 227-231.
5. Kaplina O. “Criminal procedure of proving and its subjects” : Lecture / O. Kaplina // *Pravo Ukraine*. – 2014. – № 10. – P. 136-147.
6. Kaplina O.V. “Gathering of evidences by parties to criminal proceeding” / O.V. Kaplina // *Actual'ni problemi dokazuvannya u kriminal'nomu provadzhenni* : materials of Allukrainian scientific practical Internet-conference (on November, 27, 2013, Odesa). – Odesa : Yuridichna literatura, 2013. – P. 223-229.
7. Klymchuk M.P. “Temporary access to objects and documents as a measure to ensure the criminal proceedings” / M.P. Klymchuk // *Yuridichniy chasopis Nacional'noy akademii vnutrishnikh sprav*. – 2013. – № 2. – P. 185-189.
8. Podkovskiy O. “Temporary access to objects and documents according to the new Criminal Procedure Code. Problems and Solutions” / O. Podkovskiy // *Slovo Nacional'noy shkoli suddiv of Ukraine*. – 2013. – № 3 (4). – P. 58-63.
9. Rudenko M. “Temporary access to goods and documents : Legal regulation of proceedings under the new Criminal Procedure Code of Ukraine” / M. Rudenko // *Istoriko-pravoviy chasopis*. – 2013. – № 1. – P. 143-148.
10. Slipchenko V.I. “Temporary access to objects and documents : procedure of issuance” / V.I. Slipchenko // *Naukoviy visnik Dnipropetrovskogo derzhavnogo university vnutrishnikh sprav*. – 2013. – № 2. – P. 507-514.
11. Shylo O.H. “Physical evidence as a procedural source of evidence” / O.H. Shylo // *Visnik prokuraturi*. – 2013. – № 6. – P. 76-83.

12. Hloviuk I.V. "Temporary access to objects and documents as a measure to ensure the criminal proceeding aimed at collecting and verifying evidence" / I.V. Hloviuk, S.V. Andrusenko // *Porivnyal'no-analitichne pravo*. – 2013. – № 3-2. – P. 293-297.
13. "On some issues of judicial control by investigating judge of the trial court over compliance with the rights, freedoms and interests of individuals in applying measures to ensure the criminal proceedings": Letter of the Supreme Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases of 05.04.2013 № 223-558/0/4-13 [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13>
14. "Generalization of practice of consideration of petitions on granting temporary access to the documents and things by investigating judges of general courts of Kirovohrad Oblast as of 10/01/2013, prepared by the team for the study, analysis and synthesis of the practice of application of the Criminal Procedure Code of Ukraine by the Criminal Court of Appeal of Kirovohrad Oblast" [Electronic resource]. – Access mode : <http://kra.court.gov.ua/sud1190/150/1564>
15. "Decision of the Chervonozavodsky District Court of Kharkiv of 17.01.2014 on the case № 646/12237/13-к (criminal proceeding № 1-кп/646/121/2014)" [Electronic resource]. – Access mode : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-646-12237-13-k-blaga-i-s-17-01-2014-porushennya-pravil-bezpeki-dorozhnogo-ruxu-abo-ekspl-s>
16. "Decision of the Chuhuiv District Court of Kharkiv Oblast of 17.03.2014 on case № 636/902/14-к (criminal proceeding № 1-кк/636/51/14)" [Electronic resource]. – Access mode : <http://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-636-902-14-k-gumennij-z-i-17-03-2014-neviznachenno-s>.

УДК 343.13

ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ВИТРЕБУВАННЯ РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

Сліпченко В.І., к.ю.н., доцент

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
просп. Гагаріна, 26, м. Дніпропетровськ, Україна
slipchenko2006@rambler.ru*

У статті досліджуються наявні шляхи збирання доказів у порядку, передбаченому ст.93 Кримінального процесуального кодексу України. Автор обґрунтовує тезу, що витребування речей і документів є самостійним засобом збирання доказів поряд із тимчасовим доступом до речей і документів, обшуком та оглядом. Витребування як засіб збирання доказів мають право застосовувати з власної ініціативи сторони кримінального провадження, потерпілий та представник юридичної особи за умови добровільної згоди передання таких речей чи документів або їх копій. Вказуються їх спільні й відмінні риси, акцентується увага на тому, що в ч.ч.2 та 3 ст.93 Кримінального процесуального кодексу України для сторін передбачаються як однакові, так і різні засоби збирання доказів. Доведено, що сторона захисту, потерпілий і представник юридичної особи має право витребувати й отримувати лише копії, а не оригінали документів, оскільки правом витребування й отримання оригіналів документів наділено лише сторону обвинувачення. Запропоновано шляхи оптимізації слідчо-судової практики з метою забезпечення належного рівня фіксації як самої процесуальної дії, так і її результатів. Обґрунтовано доцільність використання таких протоколів, як «Протокол добровільного витребування речей і документів» та «Протокол отримання речей і документів».